

De brief van Judas

De brief van Judas kan worden gezien als een **vroege waarschuwingsbel** in het Nieuwe Testament voor de grote storm van gnostische ketterijen die de kerk in de tweede eeuw zou overspoelen.

1. Proto-Gnosticisme (Vroege Gnostiek)

De gnostiek werd in de 2e eeuw de grootste bedreiging voor de kerk (bestreden door onder anderen Irenaeus en Tertullianus). In Judas zien we al de eerste kenmerken daarvan ontstaan:

- **Kennis boven moraliteit:** Gnostici geloofden dat zij bezit hadden van een 'hogere geestelijke kennis' (*gnosis*). Judas noemt de dwaalleraars "dromers" die afgaan op hun eigen visioenen en dromen in plaats van de apostolische overlevering (Judas 1:8).
- **Minachting voor de schepping en engelen:** Veel gnostische stromingen scheidden de 'slechte materie' van de 'goede geest'. Judas hekelt dat zij "het gezag verwerpen en hemelse machten lasteren" (Judas 1:8).

2. Antinomianisme & Libertinisme (Geestelijk Vrijbuiterschap)

Het **antinomianisme** (Grieks voor "*tegen de wet*") leerde dat de fysieke wereld en de wet er niet meer toe deden voor de 'geestelijke mens'.

- **Seksuele losbandigheid:** Omdat het lichaam er volgens deze denkbeelden niet toe deed, dachten aanhangers ongestraft toe te kunnen geven aan lichamelijke zonden. Judas beschrijft precies dit gedrag: zij "bezoedelen het vlees" en veranderen genade in losbandigheid (Judas 1:4, 8).
- **De Nicolaïten:** In het Bijbelboek Openbaring (2:6, 15) wordt gesproken over de *Nicolaïten*, een vroege sekte die gelovigen aanspoorde om deel te nemen aan heidense feesten en seksuele zedeloosheid. De groep die Judas bestrijdt, vertoont sterke overeenkomsten met hen.

3. Vroege vorm van Docetisme

Een belangrijk onderdeel van de gnostiek was het **docetisme** (van het Griekse *dokein* = "schijnen" of "lijken"). Zij stelden dat Jezus nooit echt mens was geworden, omdat het goddelijke niet bevlekt kon worden door het menselijk vlees.

- Judas beschuldigt hen ervan dat ze "*onze enige Heerser en Heer, Jezus Christus, verloochen*" (Judas 1:4). Dit sluit nauw aan bij de brieven van Johannes (bijv. 1 Johannes 4:2-3), waarin wordt gewaarschuwd voor dwaalleraars die ontkennen dat Jezus in het vlees is gekomen.

Vergelijkingstabel: Judas vs. Kerkelijke Ketterijen

Kenmerk in Brief van Judas	Ketterij in de Vroege Kerk	Wat de kerkvaders hiertegen leerden
Genade misbruiken voor zonde (v. 4)	Libertinisme / Antinomianisme	Genade bevrijdt van de zonde, maar geeft geen vrijbrief om te zondigen (zie ook Paulus in Rom. 6).
Afgaan op eigen visioenen/kennis (v. 8)	Gnosticisme	Het geloof is <i>eens en voor altijd</i> geopenbaard via de apostelen, niet via geheime privé-openbaringen (v. 3).
Neerkijken op autoriteit/schepping (v. 8)	Dualisme / Marcionisme	De fysieke schepping en de goddelijke orde/engelen zijn door God goed geschapen.
Godsdienst gebruiken voor geld (v. 11)	Simonie / Beroeps-gnostiek	De gaven van God en het leiderschap in de kerk zijn niet te koop of bedoeld voor eigen gewin.